

IFLA/UNESCO MAASTIKUARHITEKTUURI HARIDUSE HARTA

(lõplik versioon, juuli 2012)

Hartas kasutatud terminid

Maastik: inimese poolt tajutav, looduslike ja/või inimtekkeliste tegurite toimel ning koosmõjul kujunenud iseloomulik ala. (Euroopa Maastikukonventsioon)

Kultuurmaastikud: maastikud, milles avalduvad inimkonna ja teda ümbritseva looduskeskkonna vastastikuse mõju mitmekesiseid ilminguid. Nendeks on nii inimese poolt kujundatud, loomulikult arenenud kui tähenduslikud maastikud. (ICOMOSi Rahvusvaheline Teaduskomitee ja UNESCO maailmapärandi kaitse konventsioon)

Maastikuarhitektuur: eriala, mis rakendab esteetilisi ja teaduslikke põhimõtteid nii loodus- kui ehitatud keskkonna planeerimisel, projekteerimisel, analüüsimisel ja korraldamisel.

Säästev areng: ressursside kasutamise viis, mis püüab rahuldada inimkonna vajadused selliselt, et keskkonnaväärtused säiliks nii tänastele kui tulevastele põlvetele.

Rahvusvaheline Maastikuarhitektide Föderatsioon (IFLA): IFLA on demokraatlik, mittetulunduslik, valitsuseväline organisatsioon, mis edendab maastiku jätkusuutliku projekteerimise, planeerimise ja korraldamisega seotud haridust ja praktikat.

Sissejuhatus

Maailm seisab silmitsi keeruliste väljakutsetega. Meil on vaja võimaldada arengut, kuid samas hoida ära inimasustuse ja kohalike maastike ökoloogilise, sotsiaalse ja funktsionaalse seisu halvenemist. Maastike projekteerimine ja planeerimine on pika ajalooga tegevused, mille tänane praktika keskendub ühiskonna jaoks olulistele probleemidele nagu kliimamuutused, kogukondlik elukvaliteet ja ressursside jätkusuutlik kasutus. Maastikuarhitektidena tunneme muret maastike arengu, korraldamise ja kaitse pärast ning usume, et jätkusuutlik areng ja inimeste heaolu tagamine on meie töö põhieesmärk. Seetõttu on äärmiselt vajalik, et akadeemiline haridus ja teadustegevus pakuksid eriala lõpetajatele selliseid teadmisi ja oskusi, mis aitavad neil välja töötada nii tänapäeva kui tuleviku jaoks vajalikke lahendusi.

Maastikuarhitektuuri erialal praktiseerimiseks vajalik haridus peab põhinema visioonil, mis arvestab ühiskonna alljärgnevalt nimetatud mitmekülgsete vajadustega:

- Kõigi inimeste elukvaliteedi parandamine.
- Kultuurilise ja loodusliku mitmekesisuse väärtustamine ja edendamine.
- Välisruumile sotsiaalse ja kultuurilise lisaväärtuse andmine.
- Maastikuarhitektuuri ja ruumisekkumiste arendamine selliselt, et need toetaksid sotsiaalset jätkusuutlikkust ning rahuldaksid inimeste kultuurilisi, esteetilisi ja füüsilisi vajadusi.

- Loodussõbralike lähenemisviiside rakendamine maakasutuse planeerimises, projekteerimises ja maastike taastamises, ühendades oskuslikult maa-, vee- ja atmosfäärisüsteemid ning tagades ehitatud keskkonna jätkusuutlik areng.
- Avaliku maastikuruumi kui sotsiaalsete ja kultuuriliste kogemuste vahetamiseks vajaliku keskkonna märkamine ning selle kõigile kättesaadavaks muutmise.
- Võrdsuse toetamine töötades haavatavate kogukondade ja inimgruppidega ning pakkudes välja selliseid lahendusi, mis on võimalikult suurele osale ühiskonnast kättesaadavad ja taskukohased.

Hariduslikud eesmärgid

Maastikuarhitektuur koondab endas arhitektuuri, kunsti, ökoloogia, insenertehnika ja teadusega seotud aluspõhimõtted ning seetõttu peab ka maastikuarhitekti õpe andma oskused kavandada, koordineerida ja viia ellu terviklikke lahendusi, mis arvestavad nii kultuuritraditsioone kui rakendavad teadmisi looduslike ja inimtekkeliste süsteemide toimimisest.

1. Maastikuarhitektuur on interdistsiplinaarne eriala, mis koosneb mitmest suurest alamüksusest nagu humanitaaria, sotsiaal- ja loodusteadused, tehnoloogia ning kujutav kunst. Õpe peab hõlmama maastike projekteerimist, hindamist, planeerimist ja korraldamist ning maastike teaduslikku uurimist
2. Professionaalsete maastikuarhitektide (kelle on õigus praktiseerida nii era-, avalikus- kui akadeemilises sektoris) koolitamine peab toimuma ülikoolitasandil ning selleks välja töötatud õppekavadel peavad kesksel kohal olema maastikuarhitektuuri erialaained.
3. Maastikuarhitekt ei tööta üksinda ning tudengites tuleb arendada oskust ja soovi töötada interdistsiplinaarsetes töörühmades, milles maastikuarhitekt on tihti juhi rollis. Vajalik on rõhutada kogukondade kaasamise ja multikultuurises keskkonnas praktiseerimise tähtsust ning seda, et kujundamisprotsessis on mõõdapääsmatult oluline arvestada kohalike elanike, otsustajate ja ekspertide käest saadava sisendiga.
4. Õppeprogrammid peavad maastiku projekteerimisel edendama sellist lähenemisviisi, mis arvestab tulevaste hoolduskulude, olemusliku kulude ning jätkusuutlikkusega.
5. Maastikuarhitektuuri üliõpilastele tuleb õpetada kriitilist suhtumist tellijate soove mõjutavatesse poliitilistesse ja finantsilistesse teguritesse, et nad suudaksid neid hinnata ühiskondlike reeglite ja looduskeskkonna kontekstis ning langetada eetilisi otsuseid.
6. Maastikuarhitektide koolitamisel on soovitatav jätkata mitmekesiste meetodite ja väljaõppe rakendamist, et käia kaasas ühiskonna uute probleemidega ja arvestada kohaliku kultuuritausta.
7. Mitmekesisemate õpetamisviiside tagamiseks on soovitatav kasutada õppejõudude ja kõrgemal tasemel õppivate tudengite vahetusprogramme. Soodustada tuleb nii kohalikke kui rahvusvahelisi tudengite disainivõistlusi ja näituseid ning preemiate väljaandmist.
8. Maastikuarhitektidele tuleb võimaldada oma haridustee jätkamist: maastikuarhitektuuri õpet ei tohiks lugeda lõpetatud protsessiks.
9. Maastikuarhitektide üha suurenev liikuvus erinevate riikide vahel nõuab diplomite, sertifikaatide ja teiste haridust tõendavate dokumentide vastastikust tunnustamist.

Maastikuarhitektuuri õppele esitatavad nõuded

Selleks, et saavutada eespool ära toodud eesmärgid, tuleb arvestada järgnevaid nõudeid:

1. Kujundusprojekti väljatöötamine peab sündima teadmiste ja oskuste sünteesis. Maastikuarhitektuuri õppekava peab sisaldama teemasid, mis on ära toodud käesoleva harta hariduslike eesmärkide osas. Individuaalsed stuudioprojektid, kus toimub õppejõu ja tudengi vaheline dialoog, peaksid moodustama märkimisväärse osa õpetamis- ja õppeprotsessist. Maastikuarhitektuuri õppes peab olema tagatud teadmiste ja oskuste omandamine järgmistes valdkondades:
 - Kultuuriajalugu ning disaini kui sotsiaalse kunstiliigi mõistmine.
 - Sotsiaalsed, poliitilised, majanduslikud ja looduslikud süsteemid.
 - Loodusteadused nagu geoloogia, hüdroloogia ja bioloogia.
 - Taimmaterjal ja selle kasutamine.
 - Maastiku tehniline projekteerimine, mis hõlmab võimalike materjalide, meetodite ja tehnoloogiate läbitöötamist ja rakendamist, projektdokumentatsiooni koostamist ja projektijuhtimist.
 - Maastiku projekteerimise, planeerimise ja uurimise teooria ja meetodid.
 - Maastike projekteerimine, korraldamine, planeerimine ja teaduslik uurimine kõigil eri tasanditel ja rakendusvaldkondades.
 - Ökoloogilised uuringud ja jätkusuutlikkuse põhimõtted.
 - Infotehnoloogia ja arvuti kasutamine.
 - Seadusandlus ja regulatsioonid.
 - Kommunikatsioon ja avalikkuse kaasamine.
 - Kutse-eeetika.

Piirkondlikul või kohalikul tasandil võivad vajalikuks osutuda täiendavad teadmised või oskused.

2. Maastikuarhitekti kutse jaoks vajalike teadmiste ja oskuste omandamine on pikaajaline protsess, mis hõlmab nii akadeemilist haridust kui sellele järgnevat kraadiõpet ja/või praktilist töökogemust. Maastikuarhitekti esmase kraadi võib anda ülikoolis (või sellega võrdustatud asutuses) vähemalt nelja aastase täiskoormusega bakalaureuseõppe või magistriõppe läbinud lõpetajale. Kolmeaastase bakalaureuseõppe lõpetanu peab professionaalseks maastikuarhitektiks saamiseks läbima täiendava väljaõppe. Teekond täieõigusliku professionaali staatusesse eeldab täiendavat arengule ja mentorlusele tuginevat väljaõpet, mis aitab ette valmistada professionaalse maailma väljakutseteks. Magistrikraad eeldab vähemalt kahe aasta pikkust täiskoormusega õpet või pikemat osakoormusega õpet. Magistriõppe vastuvõtutingimuseks on bakalaureusekraad maastikuarhitektuuris või mõnel teisel õppeasutuse poolt sobilikuks hinnatud erialal. Selline haridusteede mitmekesisus võimaldab paremini rahuldada kohalikke praktilisi vajadusi, leida spetsialiseerumissuundi või tegeleda teadustööga. Maastikuarhitektuuris võib läbida teaduskraadi andvat doktoriõpet.
3. Iga õppeasutus peab tudengite arvu määramisel lähtuma oma õpetamisvõimekusest. Õppekavale sisseastujatele esitatavad valikukriteeriumid peavad lähtuma maastikuarhitektuuri õppe edukaks läbimiseks vajalikest omadustest ning nende alusel peavad ülikoolid organiseerima sobiva vastuvõtuprotsessi.

4. Maastikuarhitektuuri õpetavad koolid peavad tagama maastikuarhitektide õpetamisel kaasaegsete stuudiote olemasolu ning kohad ja vahendid, et viia läbi teadustööd, süvauuringuid ning info- ja andmevahetust. Maastikuarhitektuuri õppesse tuleks sobivates kohtades kaasata arvutitehnoloogiat ja erialase tarkvara kasutamist.
5. Maastikuarhitektuuri õpetamisel tuleb julgustada erialaprofessionaalide ja õppetegevuse tihedat koostööd.
6. Teadustöö on maastikuarhitektuuri õpetavate akadeemiliste töötajate iseenesestmõistetav tööosa. Maastikuarhitektuurialane teadustöö võib olla seotud projektide, metodoloogiate, tehnoloogiate, ökoloogiliste ja ühiskondlike probleemide ning teiste aktuaalsete teemadega. Teadustööde ja publikatsioonide puhul tuleb julgustada eelretsenseerimisprotsessi läbimist.
7. Õppeasutustel on soovitatav välja töötada ja läbi viia õppe regulaarne akrediteerimisprotsess, mis sisaldab nii asutusesisest kui eksperthindamist, millesse on kaasatud teiste õppeasutuste õppejõude, praktiseerivaid maastikuarhitekte ja teisi hindajaid.

Kokkuvõte

Käesolev harta koostati IFLA initsiatiivil, lähtudes UNESCO sisendist. Harta koondab juhtnööre, millest tuleb lähtuda maastikuarhitektuuri õpetamisel nii rahvusvahelisel kui kohalikul tasandil. Koostajate eesmärk on aidata kaasa maastikuarhitekti haridusalse võrgustiku loomisele, mis võimaldaks tõsta keskkonna projekteerimise ja planeerimise kvaliteeti kõikjal maailmas.